

Koulu- ja oppilaitos- nuorisotyön kehittäminen

Koulunuorisotyön rakenteiden
laatua koskeva ohjeistus

Osaamiskeskus Nuoska - nuorisotyö kouluissa ja oppilaitoksissa

Koulu- ja oppilaitos- nuorisotyön kehittäminen

Koulunuorisotyön rakenteiden laatua koskeva ohjeistus

Juvenia

JOHDANTO

Laadulla viitataan siihen, miten hyvin tuote tai palvelu täyttää sille asetut tavoitteet ja toiveet. Laadun arvioinnissa on huomioitava toimintaan käytetyt resurssit. Ei ole itsestään selvää, että alun perin yritysmaailmasta lainattu ajattelumalli sopisi nuorisotyöhön, koulutukseen tai muihin julkisiin palveluihin. Siksi niiden laatutyössä tulee huomioida kasvatustoiminnan erityispiirteet.

Laatutyö alkaa tavoitteiden asettamisesta ja tavoitteisiin johtavien rakenteiden luomisesta. Lisäksi on varmistettava, että nämä rakenteet tukevat mahdollisuuksia onnistua työssä. Koulunuorisotyössä tavoitteiden asettaminen yhdessä on viime kädessä mahdollista siksi, että koulutuksella ja nuorisotyöllä on yhteinen pohja. Nuorten kasvun ja itsenäistymisen tukeminen ovat keskiössä peruskoulusta ammatilliseen oppilaitokseen ja lukioon. Kouluilla on opetustehtävän lisäksi kasvatusta, yhteiskunnallinen, kulttuuri- ja tulevaisuustehtävä. Myös nuorisotyön keskiössä on nuorten kasvun ja itsenäistymisen tukeminen sekä heidän kasvu- ja elinolojensa parantaminen.

Yli 90 prosenttia kunnista tekee koulunuorisotyötä, eniten peruskoulussa mutta enenevässä määrin myös toisen asteen oppilaitoksissa. Oppilaitosten ja nuorisotyön yhteisten tavoitteiden kirjaaminen muissa kuin nuorisotyön dokumenteissa on kuitenkin verrattain harvinaista. Myös kuntien kokemukset yhteistyöstä eivät ole kaikilta osin tyydyttäviä. Sen vuoksi tässä ohjeistuksessa keskitytään rakenteiden laatuun, jossa tutkimustulosten mukaan on suurimmat kehittämisen kohteet.

Olemme tähänneet tässä ohjeistuksessa ytimekkääseen kieleen. Käytämme koulunuorisotyön laatua koskevassa

ohjeistuksessamme käsitettä koulu tarkoittamaan sekä perus- että ammatillista opetusta ja lukiota. Tunnistamme eri koulutusasteiden erot, kuten erilaiset koulutuksen järjestämisen tavat, rahoitukset ja tavoitteet. Tästä huolimatta olemme laatineet yhteisen ohjeistuksen. Laatukriteereiden ohjeet on kohdennettu kuntiin, mutta korostamme, että toisen asteen oppilaitoksissa ei voi puhua vain kunnista, koska osa ammatillisista oppilaitoksista ja jotkut lukiotkin ylittävät kuntarajoja. Periaatteet eivät kuitenkaan muutu, sillä myös koulutus-kuntayhtymissä on laatutyössä puhuttava johtamisesta, henkilöstöstä, resursseista ja arvioinneista.

Koulu- ja oppilaitosnuorisotyössä tulee ottaa huomioon sekä koulutuksen että nuorisotyön parissa käyty laatu-keskustelu. Näille yhteistä on se, että laatutyö etenee tavoitteiden asettamisesta työn hallinnoinnin kautta toiminnan arvioimiseen. Jotta monialainen yhteistyö koulun henkilöstön ja nuorisotyön välillä voi alusta alkaen vastata nuorten ja heidän vertaisryhmiensä tarpeisiin, tulee opetuksenjärjestäjän päättäjistä koulun johtoon sitoutua yhteistyön suunnitteluun ja kehittämiseen – ja koko henkilöstön sitouttamiseen.

Rakenteiden laatu edellyttää, että sivistys- ja nuorisotoimen johtajat sekä koulujen rehtorit luovat yhdessä yhteiset puitteet toiminnalle. Laatutyö on yksi - mutta ei ainoa - tapa rakentaa dialogia ammattikuntien välillä sekä tätä vahvistavaa johtamista. Tämä auttaa näkemään toisen ammattikunnan osaamisen mahdollisuutena; yhteistyö tiivistyy turvalliseksi ja luontevaksi kasvatuskumppanuudeksi. Työn edistämiseen olemme kehittäneet tämän koulunuorisotyön rakenteiden laatuohjeistuksen. Ohjeistus perustuu osaamiskeskuskaudella tuotettuun tutkimukseen, kehittämiseen ja kokeiluihin.

Koulunuorisotyö on lähtökohtaisesti moniammatillista työtä, jolloin nuorisotyön laadun olisi oltava riittävän lähellä koulua koskevan laadun kehittämistä. Perusopetuksen laatukriteereissä kuvattu rakenteiden laatu on lähellä sitä, mitä eurooppalaisissa nuorisotyön laatu-dokumenteissa kutsutaan edellytysten pohtimiseksi. Tällöin koulunuorisotyön laatua voidaan arvioida seuraavasti:

Tavoitteiden asettaminen -> Rakenteiden ja edellytysten analyysi -> Menetelmien ja prosessien analyysi -> Lopputulosten ja indikaattorien valinta.

Olemme keskittyneet tässä ohjeistuksessa erityisesti kahteen ensimmäiseen osioon. Emme kuitenkaan ole ottaneet kantaa, millä tavalla tavoitteet asetetaan. Tämä ei onnistu ilman koulutuksen järjestäjän ja nuorisotyön yhteistyötä. Pitkäkestoisen ja systemaattisen koulunuorisotyön kehittäminen edellyttää, että on yhteinen näky tavoitteista sekä niihin pääsemiseen vaadittavista rakenteista. Toivomme, että kuntien tai kuntayhtymien päättäjät ja koulun sekä nuorisotoimen johto peilaisivat alueensa koulunuorisotyön määrittelyä alueen nuorten hyvinvointisuunnitelman tavoitteisiin. Pohdintaan on hyvä ottaa mukaan sekä opetus- että nuorisotoimen ammattilaisten edustus. Lisäksi on oltava perusteltu näkökulma, miten nuoret ja heidän huoltajansa voivat olla osallisia.

Toivomme, että tämä ohjeistus auttaa ymmärtämään koulunuorisotyön laadun monimuotoisuutta. Tunnistamme, että ohjeistuksen täysimääräinen saavuttaminen ei tapahdu hetkessä, vaan edellyttää sitoutumista pitkään yhteiseen kehittämiseen. Ohjeistuksen tavoitteena on edistää koulunuorisotyön sanoittamista sekä opetus- että nuorisotoimessa. Ohjeet on tarkoituksellisesti laadittu mahdollisimman yleiselle tasolle, eikä kaikkea ole haluttu määritellä valmiiksi – näin paikallinen soveltaminen on helpompaa.

Ohjeistuksen tarkempi mallintaminen on kuvattu Kauppisen, Kiilakosken ja Kivijärven artikkelissa. Tässä ohjeistuksessa on rakenteiden laadun kutakin neljää osa-aluetta täsmennetty kysymyksillä, jotka perustuvat Vantaan kaupungissa toteutettuun kehittämistyöhön. Uskomme, että näiden kysymysten pohdinta auttaa kuntia parantamaan rakenteiden laatua. Tämä on edellytys sille, että voidaan pitkäkestoisesti varmistaa laadukasta koulunuorisotyötä ja edistää nuorten hyvinvointia koulussa. Tätä laatuohjeistusta voidaan käyttää sekä koulunuorisotyön käynnistämiseksi että jo käynnistyneen työn rakenteiden laadun itsearvioinnissa.

Osaamiskeskus Nuoskan – nuorisotyö kouluissa ja oppilaitoksissa – tavoitteena on ollut osaamiskeskuskauden 2020–23 aikana kehittää nuorisotyötä koulujen arjen pysyväksi osaksi. Nuorisotyö tukee ja osin täydentää koulun kasvatusta, tulevaisuus- ja yhteiskunnallista tehtävää. Opetus- ja nuorisotoimen yhteistyöllä vahvistetaan koulun kasvattajayhteisöjä, jotka puolestaan voivat vahvistaa nuorten vertaisryhmiä ja niiden kautta yksittäistä nuorta. Yhteistyön lähtökohtana on nuori yksilönä ja hänen tarpeidensa huomioiminen, hänen ryhmiin ja yhteisöön kuulumisensa tukeminen sekä hänen kohtaamisensa arvokkaana persoonana. Monialaisessa yhteistyössä tavoitteena on yksittäisen nuoren ja nuorten muodostamien vertaisryhmien hyvinvoinnin vahvistaminen. Koulut ovat olemassa nuoria varten. Tämä rakentaa pohjan yhteistyölle eri ammattiryhmien välillä.

Kiitämme laatuohjeistusta valmisteluvaiheessa kommentoineita kuntia ja muita tahoja.

Mikkelissä 21.11.2023

Osaamiskeskus Nuoska – nuorisotyö kouluissa ja oppilaitoksissa

Anna-Liisa Hännikäinen-Uutela

projektipäällikkö

Nuorisualan tutkimus- ja kehittämiskeskus Juvenia (Xamk)

Tomi Kiilakoski

vastaava tutkija

Nuorisotutkimusseura

Nuoskan laatutiimin jäsenet

Hannele Sorri

projekti-suunnittelija

Vantaan nuorisoo- ja yhteisöpalvelut

Sanna-Mari Pöyry

tki-asiantuntija

Nuorisualan tutkimus- ja kehittämiskeskus Juvenia (Xamk)

Muutama vinkki laatukorttien käyttöön

1. Ohjeistus on laadittu koulunuorisotyön toimintaa ohjaavien rakenteiden laadun kehittämiseen. Rakenteiden laadun kehystekijät jaetaan neljään osa-alueeseen: johtaminen, osaamisen kehittäminen, taloudellinen kehittäminen ja arviointi.
2. Kriteeristöä voi hyödyntää olemassa olevien rakenteiden laadun arvioinnissa.
3. Kehittämiskysymykset toimivat apuna kriteerien pohdinnassa.
4. Kysymykset auttavat luomaan rakenteita sekä kehittämään osa-alueita, jos tavoitteet tai suunnitelmat vielä puuttuvat.
5. Kriteeristöt ovat sovellettavissa paikallisesti kunnan tai koulun omien suunnitelmien mukaisesti.

Rakenteiden laadun kehitystekijöiden osa-alue	Koulunuorisotyön rakenteiden laatuksiteerit	Kysymykset kriteerien pohdintaan
<p>Johtaminen</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kunta on määritellyt koulunuorisotyön tavoitteet, toiminta-ajatuksen, arvopohjan ja strategian niiden toteuttamiseksi. 2. Koulunuorisotyötä koskevat suunnitelmat on laadittu. Johto ja henkilöstö on sitoutunut niiden toteuttamiseen ja niiden vaikutuksia seurataan suunnitelmallisesti. 3. Koulun ja nuorisotyön johto luovat asianmukaiset edellytykset koulunuorisotyölle yhteistyössä henkilöstön, oppilas-/opiskeluhuollon, nuorten ja huoltajien kanssa. 4. Eri ammattiryhmien välinen yhteistyö on sujuvaa. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mitkä ovat koulunuorisotyön tavoitteet, toiminta-ajatus ja arvopohja? 2. Millainen suunnitelma on laadittu tavoitteiden saavuttamiseksi? 3. Ketkä vastaavat tavoitteiden seurannasta ja arvioinnista? 4. Onko johtamisen vastuunjako sovittu ja kirjattu? 5. Miten varmistetaan, että koulunuorisotyöllä on asianmukaiset edellytykset toimia? 6. Millaisia suunnitelmia ja sopimuksia on tehty eri ammattiryhmien välisen yhteistyön sujuvoittamiseksi?

Rakenteiden laadun kehitystekijöiden osa-alue	Koulunuorisotyön rakenteiden laatuksiteerit	Kysymykset kriteerien pohdintaan
<p>Taloudellinen kehittäminen</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Koulunuorisotyön resurssit on kohdennettu määriteltyjen tavoitteiden kannalta optimaalisesti ja resurssien määrä on riittävä. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Miten taloussuunnittelussa huolehditaan, että koulunuorisotyön resurssit ovat riittävät suhteessa asetettuihin tavoitteisiin? 2. Miten huolehditaan resurssien riittävydestä ja oikein kohdentamisesta tulevaisuudessa?

Rakenteiden laadun kehitystekijöiden osa-alue	Koulunuorisotyön rakenteiden laatuksiteerit	Kysymykset kriteerien pohdintaan
<p>Henkilöstön osaamisen kehittäminen</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Henkilöstö perehdytetään ja järjestetään mahdollisuudet oman ammattitaidon aktiiviseen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. 2. Henkilöstön työhyvinvointi on jatkuvan seurannan ja kehittämisen kohteena. 3. Kunnassa on käytäntöjä, jotka tukevat oma-aloitteisuutta ja työn jatkuvaa kehittämistä. 4. Henkilöstön osaamisen kehittäminen on suunnitelmallista ja sitä varten on toimiva seurantajärjestelmä (mm. kehityskeskustelut). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Millainen perehdyttämissuunnitelma on luotu? 2. Ketkä huolehtivat perehdyttämisestä? 3. Miten huolehditaan henkilöstön osaamisen kehittämisestä ja työhyvinvoinnista? 4. Minkälainen seuranta- ja kehittämissuunnitelma on luotu työhyvinvoinnin kehittämiseen ja ketkä siitä vastaavat?

Rakenteiden laadun kehitystekijöiden osa-alue	Koulunuorisotyön rakenteiden laatuksiteerit	Kysymykset kriteerien pohdintaan
<p>Arviointi</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Arviointia käytetään koulunuorisotyön kehittämisessä. 2. Koulunuorisotyön arvioinnin periaatteet on yhteisesti sovittu. 3. Koulunuorisotyötä arvioidaan nuoris- ja opetustoimen yhteistyössä. Myös nuoret, vanhemmat ja koulun henkilöstö osallistuvat koulunuorisotyön arviointiin. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Miten koulunuorisotyön arviointia toteutetaan? 2. Onko arvioinnin toteuttamiseen sitouduttu yhteisesti? 3. Miten arviointia hyödynnetään kehittämisessä?

Juvenia